



Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 18 grudnia 2014 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Karta praw podstawowych Unii Europejskiej — Artykuł 19 ust. 2 — Dyrektywa 2004/83/WE — Minimalne normy dotyczące warunków przyznania statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej — Osoba kwalifikująca się do ochrony uzupełniającej — Artykuł 15 lit. b) — Tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie wnioskodawcy w państwie pochodzenia — Artykuł 3 — Bardziej korzystne przepisy — Wnioskodawca cierpiący na poważną chorobę — Brak odpowiedniego leczenia dostępnego w państwie pochodzenia — Artykuł 28 — Opieka społeczna — Artykuł 29 — Opieka zdrowotna

W sprawie C-542/13,

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour constitutionnelle (Belgia) postanowieniem z dnia 26 września 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 października 2013 r., w postępowaniu:

Mohamed M'Bodj

przeciwko

État belge,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, K. Lenaerts, wiceprezes, M. Ilešič, L. Bay Larsen (sprawozdawca), T. von Danwitz, J.C. Bonichot i K. Jürimäe, prezesi izb, A. Rosas, E. Juhász, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 czerwca 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu M. M'Bodja przez S. Benkhelifę, avocate,

— w imieniu rządu belgijskiego przez C. Pochet oraz T. Materne'a, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J.J. Masquelina, D. Matraya, J. Matray, C. Piront oraz N. Schynts, avocats,

* Język postępowania: francuski.

- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz B. Beutlera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego przez M. Michelogiannaki, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu francuskiego przez F.X. Bréchota oraz D. Colasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez C. Bannera, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Condou-Durande oraz R. Troostersa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 lipca 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 lit. e) i f), art. 15, 18, art. 20 ust. 3, art. 28 i 29 dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304, s. 12).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy M. M'Bodjem, obywatelem mauretańskim, a État belge w przedmiocie oddalenia przez Service public fédéral Sécurité sociale (federalny urząd publiczny ds. zabezpieczenia społecznego) wniosku M. M'Bodja o przyznanie zasiłku zastępującego dochód oraz zasiłku integracyjnego.

Ramy prawne

Europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

- 3 Europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwana dalej „EKPC”), przewiduje w art. 3, zatytułowanym „Zakaz tortur”:

„Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

Prawo Unii

- 4 Motywy 5, 6, 9, 10, 24 i 26 dyrektywy 2004/83 brzmią następująco:
 - „(5) Konkluzje z Tampere przewidują także, iż zasady dotyczące statusu uchodźcy powinny zostać uzupełnione przez środki dodatkowych form ochrony, oferujących właściwy status jakiegokolwiek osobie potrzebującej takiej ochrony.
 - (6) Głównym celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie z jednej strony, aby państwa członkowskie stosowały wspólne kryteria dla identyfikacji osób rzeczywiście potrzebujących międzynarodowej ochrony, a z drugiej strony, aby we wszystkich państwach członkowskich był dostępny minimalny poziom świadczeń dla takich osób.

[...]

- (9) Obywatele państw trzecich lub bezpaństwowcy, którzy są uprawnieni do przebywania na terytoriach państw członkowskich z powodów niewywołanych potrzebą zapewnienia międzynarodowej ochrony, ale na dyskrecjonalnej podstawie ze względów współczucia lub powodów humanitarnych, są wyłączeni z zakresu obowiązywania niniejszej dyrektywy.
- (10) Niniejsza dyrektywa uwzględnia fundamentalne prawa i przestrzega zasad uznanych w szczególności przez Kartę Fundamentalnych Praw [praw podstawowych] Unii Europejskiej [zwaną dalej »kartą«]. W szczególności niniejsza dyrektywa pragnie zapewnić pełne poszanowanie dla ludzkiej godności i prawo do azylu dla wnoszących o azyl oraz towarzyszących im członków ich rodzin.

[...]

- (24) Powinny być także określone minimalne normy dla definicji i określenia istoty uzupełniającego statusu ochronnego. Ochrona uzupełniająca powinna być uzupełniająca i dodatkowa wobec ochrony uchodźców przewidzianej w Konwencji {dotyczącej statusu uchodźców, podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)]}.

[...]

- (26) Ryzyko, na które ludność państwa lub jej część jest generalnie wystawiona, normalnie nie stanowi samo w sobie indywidualnego zagrożenia, kwalifikującego się jako poważna krzywda”.

5 Artykuł 2 lit. a), c) i e)–g) tej dyrektywy stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) »międzynarodowa ochrona« oznacza status uchodźcy lub status ochrony uzupełniającej, tak jak to określono w lit. d) i f);

[...]

- c) »uchodźca« oznacza obywatela państwa trzeciego, który posiadając uzasadnioną obawę bycia prześladowanym z powodów rasowych, religijnych, narodowościowych, przekonań politycznych lub członkostwa w określonej grupie społecznej, znajduje się poza krajem, którego jest obywatelem, i jest niezdolny do wykorzystania bądź, ze względu na taką obawę, nie chce skorzystać z ochrony takiego państwa [...];

[...]

- e) »osoba kwalifikująca się do ochrony uzupełniającej« oznacza obywatela państwa trzeciego albo bezpaństwowca, który nie kwalifikuje się jako uchodźca, lecz w odniesieniu do którego istnieją istotne podstawy, aby uznać, iż jeśli taka osoba wróci do swojego kraju pochodzenia, a w przypadku bezpaństwowca – do państwa poprzedniego miejsca stałego pobytu, może napotkać rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy, jak określono w art. 15, i [...] która jest niezdolna do wykorzystania lub, ze względu na takie ryzyko, nie chce skorzystać z ochrony takiego państwa;
- f) »status ochrony uzupełniającej« oznacza uznanie przez państwo członkowskie obywatela państwa trzeciego albo bezpaństwowca jako osoby kwalifikującej się do ochrony uzupełniającej;

g) »wniosek o udzielenie międzynarodowej ochrony« oznacza wniosek o ochronę państwa członkowskiego złożony przez obywatela państwa trzeciego albo bezpaństwowca, która to osoba może być rozumiana jako ubiegająca się o przyznanie statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej oraz która nie wnioskuje wyraźnie o inny rodzaj ochrony będącej poza zakresem niniejszej dyrektywy, o który można wnioskować osobno”.

6 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie mogą wprowadzić lub utrzymywać bardziej korzystne normy dla określania, kto kwalifikuje się jako uchodźca lub osoba podlegająca ochronie uzupełniającej, oraz dla określenia istoty międzynarodowej ochrony, w zakresie, w jakim normy te są zgodne z niniejszą dyrektywą”.

7 Artykuł 6 tejże dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Podmiotami dopuszczającymi się prześladowań lub wyrządzającymi poważną krzywdę są:

- a) państwo;
- b) partie lub organizacje kontrolujące państwo lub znaczącą część jego terytorium;
- c) podmioty niebędące państwami, jeśli można wykazać, że podmioty wskazane w lit. a) i b), w tym także organizacje międzynarodowe, nie są w stanie lub nie chcą zapewnić ochrony przeciwko prześladowaniom lub poważnym krzywdom [...]”.

8 Artykuł 15 dyrektywy 2004/83, znajdujący się w jej rozdziale V, zatytułowanym „Kwalifikacje dla ochrony uzupełniającej”, stanowi pod nagłówkiem „Poważna krzywda”:

„Poważna krzywda obejmuje:

- a) karę śmierci lub egzekucję; lub
- b) tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie wnioskodawcy w państwie pochodzenia; lub
- c) poważne i zindywidualizowane zagrożenie życia ludności cywilnej lub poszczególnych osób, wynikające z przemocy o charakterze niedyskryminującym, w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych”.

9 Zgodnie z art. 18 tej dyrektywy:

„Państwa członkowskie przyznają status ochrony uzupełniającej obywatelowi państwa trzeciego lub bezpaństwowcowi, który kwalifikuje się do ochrony uzupełniającej, zgodnie z rozdziałami II i V”.

10 Artykuł 20 ust. 3 wspomnianej dyrektywy uściśla:

„Podczas wdrażania przepisów [rozdziału VII] państwa członkowskie wezmą pod uwagę określoną sytuację osób szczególnie podatnych, takich jak osoby małoletnie, osoby małoletnie pozbawione opieki, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, kobiety w ciąży, samotnie wychowujący rodzice z małoletnimi dziećmi i osoby, które były poddawane torturom, zostały zgwałcone lub poddawane innym poważnym formom psychicznej, fizycznej i seksualnej przemocy”.

11 Artykuły 28 i 29 tejże dyrektywy, ujęte w jej rozdziale VII, przewidują przyznawanie świadczeń pomocy socjalnej oraz dostęp do opieki zdrowotnej na rzecz beneficjentów statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

Prawo belgijskie

- 12 Artykuł 9b ust. 1 loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (ustawy z dnia 15 grudnia 1980 r. o wjeździe na terytorium, pobycie, osiedleniu się i wydalaniu z terytorium cudzoziemców), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym (zwanej dalej „ustawą z dnia 15 grudnia 1980 r.”), brzmi:

„Cudzoziemiec przebywający w Belgii, który wykaże swoją tożsamość zgodnie z § 2 i który cierpi na chorobę stanowiącą rzeczywiste ryzyko dla jego życia lub nienaruszalności cielesnej lub rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, w przypadku gdy w jego kraju pochodzenia lub w państwie, w którym przebywa, nie ma odpowiedniego leczenia, może zwrócić się do ministra lub upoważnionej przez niego osoby z wnioskiem o udzielenie mu zezwolenia na pobyt w Królestwie”.

- 13 Artykuł 48/4 ustawy z dnia 15 grudnia 1980 r. ma następujące brzmienie:

„§ 1. Status ochrony uzupełniającej przyznaje się cudzoziemcowi, który nie może zostać uznany za uchodźcę i nie może zostać objęty zakresem stosowania art. 9b, w odniesieniu do którego istnieją zasadne podstawy, aby uznać, iż gdyby wrócił on do swojego państwa pochodzenia, a w przypadku bezpaństwowca – do państwa poprzedniego miejsca zwykłego pobytu, to mógłby on napotkać rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy, o której mowa w § 2, i który nie może lub, z uwagi na to ryzyko, nie chce skorzystać z ochrony tego państwa, o ile nie mają do niego zastosowania klauzule wyłączające przewidziane w art. 55/4.

§ 2. Za poważną krzywdę uznaje się:

- a) karę śmierci lub egzekucję; lub
 - b) tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie wnioskodawcy w państwie pochodzenia; lub
 - c) poważne zagrożenie życia i integralności osoby cywilnej wynikające z przemocy nieselektywnej w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych”.
- 14 Artykuł 4 loi du 27 février 1987 relative aux allocations aux personnes handicapées (ustawy z dnia 27 lutego 1987 r. o zasiłkach dla osób niepełnosprawnych, zwanej dalej „ustawą z dnia 27 lutego 1987 r.”) stanowi:

„§ 1. Zasiłki, o których mowa w art. 1, mogą być przyznane wyłącznie osobie mającej rzeczywiste miejsce zamieszkania w Belgii i będącej:

- 1° Belgiem;
- 2° obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej;

[...]

- 5° uchodźcą [...]

[...]

§ 2. Król może, na mocy rozporządzenia poddanego pod obrady rady ministrów i na określonych przez siebie warunkach, rozszerzyć zakres zastosowania niniejszej ustawy na osoby mające rzeczywiste miejsce zamieszkania w Belgii, lecz należące do kategorii innych niż wskazane w § 1.

[...]”.

- 15 Na podstawie rozporządzenia królewskiego z dnia 9 lutego 2009 r. zmieniającego rozporządzenie królewskie z dnia 17 lipca 2006 r. w sprawie wykonania art. 4 § 2 ustawy z dnia 27 lutego 1987 r. o zasiłkach dla osób niepełnosprawnych król rozszerzył od dnia 12 grudnia 2007 r. zastosowanie ustawy na cudzoziemców, którzy są wpisani do ewidencji ludności.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 16 M. M'Bodj przybył do Belgii w dniu 3 stycznia 2006 r. Złożył on wniosek o udzielenie azylu w 2006 r., następnie wniosek o zezwolenie na pobyt ze względów medycznych, przy czym oba te wnioski zostały oddalone, a M. M'Bodj wniósł bez powodzenia kilka środków odwoławczych od decyzji oddalających te wnioski.
- 17 W dniu 27 maja 2008 r. M. M'Bodj złożył na podstawie art. 9b ustawy z dnia 15 grudnia 1980 r. ponowny wniosek o zezwolenie na pobyt ze względów medycznych, uzasadniony poważnymi powikłaniami doznanymi w następstwie agresji, której padł ofiarą w Belgii. Wniosek ten został uznany za dopuszczalny w dniu 19 września 2008 r., co skutkowało wpisaniem zainteresowanego do rejestru cudzoziemców.
- 18 Po okazaniu ogólnego zaświadczenia stwierdzającego ograniczenie zdolności zarobkowania i utratę samodzielności M. M'Bodj złożył w dniu 21 kwietnia 2009 r. wniosek o przyznanie zasiłku zastępującego dochód i zasiłku integracyjnego.
- 19 Wniosek ten został odrzucony w dniu 5 października 2009 r. przez Service public fédéral Sécurité sociale ze względu na to, że M. M'Bodj nie spełniał warunków dotyczących obywatelstwa wymienionych w art. 4 § 1 ustawy z dnia 27 lutego 1987 r. Ponadto organ ten stwierdził, że M. M'Bodj został wpisany do rejestru cudzoziemców i że z tego względu nie ma prawa osiedlić się w Belgii.
- 20 W dniu 31 grudnia 2009 r. M. M'Bodj zaskarżył decyzję, którą oddalono wspomniany wniosek, do tribunal du travail de Liège (sądu pracy w Liège).
- 21 Niezależnie od skorzystania z tego środka odwoławczego M. M'Bodj uzyskał w dniu 17 maja 2010 r. zezwolenie na pobyt na czas nieokreślony w Belgii ze względu na stan zdrowia.
- 22 Orzeczeniem z dnia 8 listopada 2012 r. tribunal du travail de Liège postanowił zwrócić się do Cour constitutionnelle (trybunału konstytucyjnego) z pytaniem prejudycjalnym mającym na celu w istocie ustalenie, czy art. 4 ustawy z dnia 27 lutego 1987 r. narusza pewne postanowienia konstytucji belgijskiej w związku z art. 28 ust. 2 dyrektywy 2004/83 w zakresie, w jakim wyłącza przyznawanie zasiłków osobom niepełnosprawnym przebywającym w Belgii na podstawie art. 9b ustawy z dnia 15 grudnia 1980 r. i korzystających z tego tytułu ze statusu międzynarodowej ochrony, przewidzianej tą dyrektywą, choć zezwala na wypłacanie tych zasiłków uchodźcom, którzy według tego sądu korzystają z tejże międzynarodowej ochrony.
- 23 W postanowieniu odsyłającym Cour constitutionnelle stwierdza, że o ile wypowiedział się już w przedmiocie pytania prejudycjalnego dotyczącego takiego odmiennego traktowania tych dwóch kategorii cudzoziemców, o tyle pytanie to nie wymagało, by wziął on pod uwagę dyrektywę 2004/83.

24 W tych okolicznościach Cour constitutionnelle postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy art. 2 lit. e) i f), art. 15, 18, 28 i 29 dyrektywy [2004/83] powinny być interpretowane w ten sposób, że nie tylko osoba, której na jej wniosek został przyznany status ochrony uzupełniającej przez niezależny organ państwa członkowskiego, powinna móc korzystać z pomocy socjalnej i opieki zdrowotnej, o których mowa w art. 28 i 29 tej dyrektywy, ale także cudzoziemiec, któremu organ administracyjny państwa członkowskiego zezwolił na przebywanie na terytorium tego państwa członkowskiego i który cierpi na taką chorobę, że pociąga ona za sobą rzeczywiste ryzyko dla jego życia lub nienaruszalności cielesnej lub rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, w przypadku gdy w jego kraju pochodzenia lub w państwie, w którym przebywa, nie ma odpowiedniego leczenia?
- 2) Jeżeli na pierwsze pytanie prejudycjalne zostanie udzielona odpowiedź, że obie kategorie opisanych w nim osób powinny móc korzystać z pomocy socjalnej i opieki zdrowotnej, o których tam mowa, to czy art. 20 ust. 3, art. 28 ust. 2 i art. 29 ust. 2 tejsz dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że nałożony na państwa członkowskie obowiązek wzięcia pod uwagę specyficznej sytuacji osób szczególnie zasługujących na ochronę, takich jak osoby niepełnosprawne, oznacza, że trzeba im przyznać zasiłki przewidziane w ustawie z dnia 27 lutego 1987 r. [...], zważywszy, że na podstawie ustawy organicznej z dnia 8 lipca 1976 r. o publicznych centrach pomocy socjalnej może zostać przyznana pomoc socjalna uwzględniająca niepełnosprawność?”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 25 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 28 i 29 dyrektywy 2004/83 w związku z art. 2 lit. e), art. 3, 15 i 18 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie jest zobowiązane do umożliwienia korzystania z opieki społecznej i opieki zdrowotnej, przewidzianych przez te artykuły, obywatelowi państwa trzeciego uprawnionemu do przebywania na terytorium tego państwa członkowskiego na podstawie ustawodawstwa krajowego – takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym – przewidującego udzielenie zezwolenia na pobyt we wspomnianym państwie członkowskim cudzoziemcowi, który cierpi na chorobę stanowiącą rzeczywiste ryzyko dla jego życia lub nienaruszalności cielesnej lub rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, w przypadku gdy brak jest odpowiedniego leczenia w państwie pochodzenia tego cudzoziemca lub w państwie trzecim, w którym przebywał uprzednio.
- 26 Z art. 28 i 29 dyrektywy 2004/38 wynika, że mają one zastosowanie do beneficjentów statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.
- 27 Jest zaś bezsporne, po pierwsze, że ustawodawstwo krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym nie reguluje zezwalania na pobyt obywatelom państw trzecich, którzy mają uzasadnioną obawę bycia prześladowanymi w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy 2004/83, a po drugie, że nie ma ono na celu przyznania statusu uchodźcy obywatelom państw trzecich, których pobyt jest uprawniony na tej podstawie.
- 28 Wynika z tego, że Królestwo Belgii byłoby zobowiązane na podstawie art. 28 i 29 tej dyrektywy do umożliwienia korzystania ze świadczeń, o których mowa w tych artykułach, obywatelom państw trzecich uprawnionym do przebywania w Belgii na podstawie ustawodawstwa krajowego rozpatrywanego w postępowaniu głównym, tylko gdyby zezwolenie im na pobyt należało uznać za równoznaczne z przyznaniem statusu ochrony uzupełniającej.

- 29 Na mocy art. 18 wspomnianej dyrektywy państwa członkowskie przyznają ten status obywatelowi państwa trzeciego, który kwalifikuje się do ochrony uzupełniającej.
- 30 W tym względzie należy przypomnieć, że trzy rodzaje poważnej krzywdy zdefiniowane w art. 15 dyrektywy 2004/83 ustalają przesłanki, jakie winny być spełnione, by można było uznać, iż dana osoba może korzystać z ochrony uzupełniającej, w sytuacji gdy zgodnie z art. 2 lit. e) tej dyrektywy istnieją ważne podstawy, aby uznać, iż jeśli wnioskujący o ochronę wróci do swojego kraju pochodzenia, to może być tam narażony na rzeczywiste ryzyko doznania takiej krzywdy (wyroki: Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, pkt 31; Diakité, C-285/12, EU:C:2014:39, pkt 18).
- 31 Ryzyko pogorszenia stanu zdrowia obywatela państwa trzeciego niewynikające z celowego pozbawienia go opieki, przeciwko któremu to ryzyku ustawodawstwo krajowe rozpatrywane w postępowaniu krajowym zapewnia ochronę, nie jest objęte art. 15 lit. a) i c) wspomnianej dyrektywy, ponieważ rodzajami krzywdy określonymi w tych przepisach są, odpowiednio, kara śmierci lub egzekucja oraz poważne i indywidualizowane zagrożenie życia ludności cywilnej lub poszczególnych osób, wynikające z przemocy o charakterze niedyskryminującym, w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych.
- 32 Artykuł 15 lit. b) dyrektywy 2004/83 określa poważną krzywdę polegającą na poddaniu obywatela państwa trzeciego w jego państwie pochodzenia torturom lub niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu.
- 33 Z przepisu tego w sposób jasny wynika, że stosuje się on tylko do niehumanitarnego lub poniżającego traktowania wnioskodawcy w jego państwie pochodzenia. Wynika z powyższego, że prawodawca Unii przewidział przyznawanie ochrony uzupełniającej tylko w przypadkach, w których traktowanie takie miało miejsce w państwie pochodzenia wnioskodawcy.
- 34 Pewne czynniki właściwe dla kontekstu, w który wpisuje się art. 15 lit. b) dyrektywy 2004/83, powinny ponadto, na tej samej zasadzie co cele tej dyrektywy, zostać wzięte pod uwagę dla celów wykładni tego przepisu (zob. podobnie wyrok *Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost*, C-11/12, EU:C:2012:808, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 I tak, art. 6 tej dyrektywy zawiera wykaz podmiotów wyrządzających poważną krzywdę, co potwierdza koncepcję, że taką krzywdą musi być zachowanie podmiotu trzeciego i że nie może ona zatem wynikać po prostu z ogólnych niedostatków systemu opieki zdrowotnej państwa pochodzenia.
- 36 Podobnie motyw 26 wspomnianej dyrektywy uściśla, że ryzyko, na które ludność państwa lub jej część jest generalnie wystawiona, normalnie nie stanowi samo w sobie indywidualnego zagrożenia, kwalifikującego się jako poważna krzywda. W rezultacie ryzyko pogorszenia stanu zdrowia obywatela państwa trzeciego cierpiącego na poważną chorobę wynikające z braku odpowiedniego leczenia w jego państwie pochodzenia, jeżeli nie chodzi o celowe pozbawienie tego obywatela państwa trzeciego opieki, nie może wystarczać do zagwarantowania przyznania mu ochrony uzupełniającej.
- 37 Wykładnię tę potwierdzają ponadto motywy 5, 6, 9 i 24 dyrektywy 2004/83, z których wynika, że o ile dyrektywa ta ma na celu uzupełnienie za pomocą ochrony uzupełniającej ochrony uchodźców wprowadzonej konwencją dotyczącą statusu uchodźców, podpisaną w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r., poprzez identyfikację osób rzeczywiście potrzebujących międzynarodowej ochrony (zob. podobnie wyrok *Diakité*, EU:C:2014:39, pkt 33), o tyle jej zakres zastosowania nie rozciąga się na osoby uprawnione do przebywania na terytorium państw członkowskich z innych powodów, to znaczy na podstawie dyskrecjonalnej i ze względów współczucia lub z powodów humanitarnych.
- 38 Obowiązek wykładni art. 15 lit. b) dyrektywy 2004/83 z poszanowaniem art. 19 ust. 2 karty (zob. podobnie wyrok *Abed El Karem El Kott i in.*, C-364/11, EU:C:2012:826, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo), zgodnie z którym nikt nie może być usunięty do państwa, w którym istnieje poważne

ryzyko, iż może być poddany nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu, i przy uwzględnieniu art. 3 EKPC, którego przepis ten jest w istocie odpowiednikiem (wyrok Elgafaji, EU:C:2009:94, pkt 28), nie może podważyć tej wykładni.

- 39 W tym względzie należy wprawdzie zauważyć, że z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, iż o ile osoby niebędące obywatelami, które podlegają decyzji umożliwiającej ich wydalenie, nie mogą w zasadzie rościć sobie prawa do pozostawania na terytorium danego państwa w celu kontynuowania korzystania z pomocy i z medycznych świadczeń socjalnych czy innych dostarczanych przez to państwo, o tyle decyzja o wydaleniu cudzoziemca cierpiącego na poważną chorobę fizyczną lub umysłową do państwa, w którym możliwości leczenia tej choroby są mniejsze od dostępnych we wspomnianym państwie, może powodować podniesienie kwestii związanej z art. 3 EKPC w bardzo wyjątkowych przypadkach, gdy względy humanitarne przemawiające przeciwko wspomnianemu wydaleniu mają charakter nadrzędny (zob. w szczególności wyrok ETPC z dnia 27 maja 2008 r. w sprawie N. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, § 42).
- 40 Jednakże okoliczność, że obywatel państwa trzeciego cierpiący na poważną chorobę nie może na mocy art. 3 EKPC, stosownie do wykładni tego przepisu nadanej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, w bardzo wyjątkowych przypadkach zostać wydalony do państwa, w którym brak jest odpowiedniego leczenia, nie oznacza, że powinno się mu zezwolić na przebywanie w państwie członkowskim z tytułu ochrony uzupełniającej na mocy dyrektywy 2004/83.
- 41 W świetle powyższego art. 15 lit. b) dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że poważna krzywda, którą przepis ten definiuje, nie obejmuje sytuacji, gdy niehumanitarne lub poniżające traktowanie – takie jak to, o którym mowa w ustawodawstwie rozpatrywanym w postępowaniu głównym – którego może doznać wnioskodawca cierpiący na poważną chorobę w przypadku powrotu do państwa pochodzenia, jest wynikiem braku odpowiedniego leczenia w tym państwie, jeżeli nie chodzi o celowe pozbawienie tego wnioskodawcy opieki.
- 42 Jednakże art. 3 tej dyrektywy pozwala państwom członkowskim na wprowadzenie lub utrzymanie bardziej korzystnych norm dla określania w szczególności, kto kwalifikuje się jako osoba podlegająca ochronie uzupełniającej, jednakże w zakresie, w jakim normy te są zgodne ze wspomnianą dyrektywą (zob. podobnie wyrok B i D, C-57/09 i C-101/09, EU:C:2010:661, pkt 114).
- 43 Zastrzeżenie widniejące w art. 3 dyrektywy 2004/83 stoi zaś na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie wprowadziło lub utrzymało przepisy przyznające status osoby kwalifikującej się do ochrony uzupełniającej przewidziany w tej dyrektywie obywatelowi państwa trzeciego cierpiącemu na poważną chorobę ze względu na ryzyko pogorszenia jego stanu zdrowia wynikające z braku odpowiedniego leczenia w państwie pochodzenia, skoro takie przepisy nie są zgodne z tą dyrektywą.
- 44 W świetle rozważań widniejących w pkt 35–37 niniejszego wyroku byłoby bowiem sprzeczne z ogólną systematyką i celami dyrektywy 2004/83 umożliwienie skorzystania ze statusów, które przewiduje ta dyrektywa, obywatelom państw trzecich znajdującym się w sytuacjach pozbawionych jakiegokolwiek związku z racją bytu międzynarodowej ochrony.
- 45 Wynika z tego, że przepisy takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym nie mogą zostać uznane na mocy art. 3 tej dyrektywy za normy bardziej korzystne dla określania, kto kwalifikuje się jako osoba podlegająca ochronie uzupełniającej. Obywatele państw trzecich uprawnieni do przebywania na mocy takich przepisów nie są zatem beneficjentami statusu ochrony uzupełniającej, do których miałyby zastosowanie art. 28 i 29 wspomnianej dyrektywy.

- 46 Przyznanie przez państwo członkowskie tego statusu ochrony krajowej z przyczyn innych niż potrzeba ochrony międzynarodowej w rozumieniu art. 2 lit. a) tej dyrektywy, to jest na dyskrecjonalnej podstawie i ze względów współczucia lub z powodów humanitarnych, nie wchodzi zresztą – jak sprecyzowano w motywie 9 wspomnianej dyrektywy – w zakres jej zastosowania (wyrok B i D, EU:C:2010:661, pkt 118).
- 47 W świetle całości powyższych rozważań na pierwsze pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, iż art. 28 i 29 dyrektywy 2004/83 w związku z art. 2 lit. e), art. 3, 15 i 18 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie nie jest zobowiązane do umożliwienia korzystania z opieki społecznej i opieki zdrowotnej, przewidzianych przez te artykuły, obywatelowi państwa trzeciego uprawnionemu do przebywania na terytorium tego państwa członkowskiego na podstawie ustawodawstwa krajowego – takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym – przewidującego udzielenie zezwolenia na pobyt we wspomnianym państwie członkowskim cudzoziemcowi, który cierpi na chorobę stanowiącą rzeczywiste ryzyko dla jego życia lub nienaruszalności cielesnej lub rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, w przypadku gdy brak jest odpowiedniego leczenia w państwie pochodzenia tego cudzoziemca lub w państwie trzecim, w którym przebywał uprzednio, jeżeli nie chodzi o celowe pozbawienie wspomnianego cudzoziemca opieki w tymże państwie.

W przedmiocie pytania drugiego

- 48 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze nie ma potrzeby odpowiadania na pytanie drugie.

W przedmiocie kosztów

- 49 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 28 i 29 dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz zawartości przyznawanej ochrony w związku z art. 2 lit. e), art. 3, 15 i 18 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie nie jest zobowiązane do umożliwienia korzystania z opieki społecznej i opieki zdrowotnej, przewidzianych przez te artykuły, obywatelowi państwa trzeciego uprawnionemu do przebywania na terytorium tego państwa członkowskiego na podstawie ustawodawstwa krajowego – takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym – przewidującego udzielenie zezwolenia na pobyt we wspomnianym państwie członkowskim cudzoziemcowi, który cierpi na chorobę stanowiącą rzeczywiste ryzyko dla jego życia lub nienaruszalności cielesnej lub rzeczywiste ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, w przypadku gdy brak jest odpowiedniego leczenia w państwie pochodzenia tego cudzoziemca lub w państwie trzecim, w którym przebywał uprzednio, jeżeli nie chodzi o celowe pozbawienie wspomnianego cudzoziemca opieki w tymże państwie.

Podpisy